

Briselē, 18.11.2013
COM(2013) 798 final

2013/0390 (COD)

Priekšlikums

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA

**par jūrniekiem, ar kuru groza Direktīvu 2008/94/EK, 2009/38/EK, 2002/14/EK,
98/59/EK un 2001/23/EK**

(Dokuments attiecas uz EEZ)

{SWD(2013) 461 final}

{SWD(2013) 462 final}

PASKAIDROJUMA RAKSTS

1. PRIEKŠLIKUMA KONTEKSTS

ES darba tiesību direktīvas parasti tiek piemērotas visām nodarbinātības nozarēm un visām darba ņēmēju kategorijām. Tomēr jūrnieki tiek izslēgti vai tos var izslēgt no sešu direktīvu darbības jomas, nesniedzot skaidru pamatojumu. Attiecīgās direktīvas ir šādas:

- Direktīva 2008/94/EK¹ par darba ņēmēju aizsardzību to darba devēja maksātnespējas gadījumā (turpmāk “Darba devēja maksātnespējas direktīva”);
- Direktīva 2009/38/EK² par to, kā izveidot Eiropas Uzņēmumu padomi (turpmāk “Direktīva par Eiropas uzņēmumu padomi”);
- Direktīva 2002/14/EK³, ar ko izveido vispārēju sistēmu darbinieku informēšanai un uzklausišanai Eiropas Kopienā (turpmāk “Informēšanas un uzklausišanas direktīva”);
- Direktīva 98/59/EK⁴ par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz kolektīvo atlaišanu (turpmāk “Kolektīvās atlaišanas direktīva”);
- Direktīva 2001/23/EK⁵ par darbinieku tiesību aizsardzību uzņēmumu īpašnieka maiņas gadījumā (turpmāk “Uzņēmumu īpašnieka maiņas direktīva”);
- Direktīva 96/71/EK⁶ par darba ņēmēju norīkošanu darbā pakalpojumu sniegšanas jomā (turpmāk “Darba ņēmēju norīkošanas direktīva”).

Atkarībā no situācijas valsts līmenī atkāpes varētu negatīvi ietekmēt vairākas Eiropas Savienības Pamattiesību hartā atzītas tiesības, jo īpaši tiesības uz informāciju un konsultācijām uzņēmumā (27. pants) un tiesības uz godīgiem un taisnīgiem darba apstākļiem (31. pants).

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 22. oktobra Direktīva 2008/94/EK par darba ņēmēju aizsardzību to darba devēja maksātnespējas gadījumā (kodificētā versija), OV L 283, 28.10.2008., 36. lpp.

² Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 6. maija Direktīva 2009/38/EK par to, kā izveidot Eiropas Uzņēmumu padomi vai procedūru darbinieku informēšanai un uzklausišanai Kopienas mēroga uzņēmumos un Kopienas mēroga uzņēmumu grupās (pārstrādāta versija), OV L 122, 16.5.2009., 28. lpp. Šī direktīva atceļ un aizstāj Direktīvu 94/45/EK (OV L 254, 30.9.1994., 64. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Direktīvu 97/74/EK (OV L 10, 16.1.1998., 22. lpp.) un Direktīvu 2006/109/EK (OV L 363, 20.12.2006., 416. lpp.).

³ Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 11. marta Direktīva 2002/14/EK, ar ko izveido vispārēju sistēmu darbinieku informēšanai un uzklausišanai Eiropas Kopienā, OV L 80, 23.3.2002., 29. lpp.

⁴ Padomes 1998. gada 20. jūlija Direktīva 98/59/EK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz kolektīvo atlaišanu, OV L 225, 12.8.1998., 16. lpp.

⁵ Padomes 2001. gada 12. marta Direktīva 2001/23/EK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz darbinieku tiesību aizsardzību uzņēmumu, uzņēmēj sabiedrību vai uzņēmumu vai uzņēmēj sabiedrību daļu īpašnieka maiņas gadījumā, OV L 82, 22.3.2001., 16. lpp.

⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes 1996. gada 16. decembra Direktīva 96/71/EK par darba ņēmēju norīkošanu darbā pakalpojumu sniegšanas jomā, OV L 18, 21.1.1997., 1. lpp.

Lielākā daļa dalībvalstu atkāpes izmantojušas minimāli vai nav izmantojušas vispār. Astoņas dalībvalstis⁷ jūrniekus nav izslēgušas ne no vienas direktīvas darbības jomas, un astoņas dalībvalstis ir izmantojušas tikai vienu atkāpi. Šādos apstākļos potenciāli var rasties situācija, ka pret vienas kategorijas darba ņēmējiem dažādās dalībvalstīs attieksme ir atšķirīga.

Turklāt Komisija jau agrāk ir uzsvērusi, ka ES valstu jūrnieku skaits pastāvīgi samazinās un tas varētu radīt problēmas nākotnē, konkrētāk, tādēļ, ka jūrā iešanas pieredze ir nepieciešama noteiktām darbvietām krastā. Lai gan šo situāciju varētu būt izraisījuši dažādi faktori, iespējams, ka intereses trūkumu par karjeru jūrniecības nozarē pastiprina uzskats, ka jūrnieki ir ievērojami mazāk aizsargāti, salīdzinot ar citiem darba ņēmējiem⁸.

No tā izriet, ka pašreizējā situācijā Eiropas tirgū netiek nodrošināti vienlīdzīgi konkurences apstākļi, jo dažiem uzņēmumiem izņēmuma kārtā nav jāpilda konkrēti pienākumi, proti, attiecībā uz informēšanu un uzklausišanu, kas ir obligāti citās dalībvalstīs reģistrētiem konkurējošiem uzņēmumiem.

Tādējādi priekšlikuma mērķis ir uzlabot to tiesību aizsardzības līmeni, kuras ES darba tiesību aktos tiek aizsargātas saskaņā ar ES Pamattiesību hartu, un nodrošināt vienlīdzīgus konkurences apstākļus ES līmenī. Turklāt priekšlikums sniedz ieguldījumu vispārējo politikas mērķu sasniegšanā, kas nostiprināti LESD 151. pantā, proti, nodarbinātības veicināšana, dzīves un darba apstākļu uzlabošana, pienācīga sociālā aizsardzība un dialogs starp darba devējiem un darba ņēmējiem.

1.1. Atbilstība pārējiem ES politikas virzieniem un horizontālajiem mērķiem

Šīs iniciatīvas mērķis ir novērtēt tvērumu un iemeslus jūrnieku izslēgšanai vai iespējai tos izslēgt no darba tiesību direktīvu darbības jomas. Komisija ir apņēmusies nodrošināt visu jauno tiesību aktu priekšlikumu saskanību ar ES Pamattiesību hartu un novērtēt visu šādu priekšlikumu ietekmi uz tiesībām un principiem, kas tiek aizsargāti saskaņā ar minēto hartu. Konkrētajā gadījumā, atceļot atkāpes, tiktu pozitīvi ietekmētas tiesības, kas tiek aizsargātas saskaņā ar hartas 27. un 31. pantu.

Priekšlikums arī pilnībā atbilst integrētajai Eiropas Savienības jūrniecības politikai, kas 2007. gadā tika pieņemta ar tā dēvēto “Zilo grāmatu”⁹. “Zilajā grāmatā” Komisija pauda stingru nostāju attiecībā uz mērķi “radīt Eiropas iedzīvotājiem vairāk kvalitatīvu darbvietu jūrniecības nozarē”, jo īpaši uzsverot, ka:

“Lai piesaistītu Eiropas iedzīvotāju interesi par darbu jūrniecībā, ir nepieciešams uzlabot personāla politiku un darba apstākļus (tostarp veselības un drošības aspektus), nodrošinot visu jūrniecības jautājumos ieinteresēto aprindu saskaņotu darbību un efektīvu tiesisko regulējumu, kurā ņemti vērā globālas nozīmes aspekti.”

⁷ AT, BG, CZ, ES, FR, PL, SE, SI.

⁸ Skatīt, citu starpā, paziņojumu “Integrēta Eiropas Savienības jūrniecības politika” (COM/2007/575, galīgā redakcija, 10.10.2007.) un Jūrniecības nodarbinātības darba grupas ziņojumu.

⁹ Dokuments COM(2007) 575, galīgā redakcija, 10.10.2007.

Komisija apliecināja, ka mērķa sasniegšanai tā “ciešā sadarbībā ar sociālajiem partneriem pārskatīs atkāpes, kas ES darba likumdošanā ir spēkā attiecībā uz jūrniecības jomām”.

Komisija paziņojumā par “Jūras nozaru izaugsmi”¹⁰ atkārtoti apstiprināja mērķi radīt vairāk kvalitatīvu darbvietu jūrniecības nozarē, un Eiropas ministri, kas atbild par integrēto jūrniecības politiku, šo mērķi nostiprināja Limasolas deklarācijā¹¹.

Šis priekšlikums ir saskaņā arī ar stratēģiju “Eiropa 2020” un tās mērķiem, jo īpaši attiecībā uz nodarbinātību. Darba kvalitātes un darba apstākļu uzlabošana, jo īpaši esošo tiesību aktu pārskatīšana un labāka ES tiesiskā regulējuma nodrošināšana attiecībā uz nodarbinātību un veselību un drošību darba vietā ir paziņojuma “Jaunu prasmju un darba vietu programma. Eiropas ieguldījums ceļā uz pilnīgu nodarbinātību”¹² pamatdarbības.

2. APSPRIEŠANĀS AR IEINTERESĒTAJĀM PERSONĀM UN IETEKMES NOVĒRTĒJUMU REZULTĀTI

2.1. Apspriešanās ar ieinteresētajām personām

Pirms šā priekšlikuma sagatavošanas notika vairākas apspriešanās, gan vispārīgas, gan īpašas. Sagatavojot šo iniciatīvu, Komisija izmantoja arī neatkarīgu ekspertu atzinumus.

Vispārīgās apspriešanās

Integrētas Eiropas Savienības jūrniecības politikas izstrādes kontekstā darba tiesību aktos paredzētās atkāpes tika aplūkotas 2006. gada Zaļajā grāmatā¹³. Komisija 2007. gada paziņojumā¹⁴ izdarīja dažus secinājumus, balstoties uz apspriešanos, kas tika sāktas ar Zaļo grāmatu. Saistībā ar jautājumu par darbvietām jūrniecības nozarē tajā minēts, ka “pastāv dažādi viedokļi attiecībā uz jautājumu, vai un kādi izņēmumi ES sociālajā likumdošanā ir attaisnojami attiecībā uz jūrniecības jomām, bet vienprātība valda par nepieciešamību nodrošināt līdzvērtīgus konkurences apstākļus visā pasaulē un par ES tiesību aktu iespējamo nozīmi šajā kontekstā”.

Īpašās apspriešanās

2007. gada oktobrī Komisija pieņēma paziņojumu¹⁵, ar kuru sāka pirmo posmu apspriedēm ar Eiropas sociālajiem partneriem saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 154. pantu. 2009. gada aprīlī šim posmam sekoja apspriežu ar Eiropas sociālajiem partneriem otrais posms.

¹⁰ Skatīt paziņojumu “Jūras nozaru izaugsme un izaugsmes noturību veicinošās iespējas” (COM/2012/494 *final*, 13.09.2012.).

¹¹ Limasolas deklarācija, 2012. gada 7. oktobris.

¹² COM(2010) 682, galīgā redakcija, 23.11.2010.

¹³ COM(2006) 275, galīgā redakcija, 7.6.2006.

¹⁴ COM(2007) 574, galīgā redakcija, 10.10.2007.

¹⁵ COM(2007) 591, galīgā redakcija, 10.10.2007.

Apspriešanās gaitā atklājās, ka jūrniecības transporta nozares sociālo partneru viedokļi par to, vai līdzšinējās atkāpes būtu jāatceļ, ir atšķirīgi. Eiropas Transporta darbinieku federācija (ETDF) atbalstīja visu atkāpju atcelšanu, savukārt Eiropas Kopienas Kuģu īpašnieku asociācija (EKKĪA) uzskatīja, ka atkāpju ieviešanas iemesli, kas ir saistīti ar jūrniecības transporta nozares īpatnībām, joprojām ir pamatoti, tāpēc atkāpes būtu jā saglabā.

Runājot par zvejniecības nozari, abas puses atbalstīja dažu esošo atkāpju atcelšanu (attiecībā uz Darba devēja maksātspējas direktīvu, Kolektīvās atlaišanas direktīvu un Uzņēmumu īpašnieka maiņas direktīvu) vai līdzvērtīgu īpašu noteikumu pieņemšanu, jo īpaši attiecībā uz informēšanu un uzklaušīšanu. Attiecībā uz Direktīvu par Eiropas uzņēmumu padomi nostāja netika pausta.

Visām dalībvalstīm tika nosūtīta sīki izstrādāta aptaujas anketa. Atbildes tika saņemtas no 20 dalībvalstīm¹⁶. Saņemtā informācija ir sīki izklāstīta ietekmes novērtējuma ziņojuma 3. pielikumā.

Kopumā būtu jāuzsver, ka tās dalībvalstis, kuras ir izvēlējušās direktīvu noteikumus attiecināt uz jūrniekiem, ir vienprātīgas, ka tas šķietami nerada ievērojamas papildu izmaksas, salīdzinot ar šo noteikumu piemērošanu uzņēmumiem uz sauszemes. Neviena no minētajām dalībvalstīm, jo īpaši dažas dalībvalstis, kurās jūrniecības nozarei ir liela nozīme, nav konstatējušas, ka tas radītu negatīvu ietekmi, sevišķi gadījumos, kad kuģis tiktu pārdots. Tieši pretēji – dažu jūrniecības valstu pieredze liecina, ka, neizmantojot atkāpes, to flote ir pieaugusi, savukārt tajās dalībvalstīs, kuras atkāpes izmantoja, flote samazinājās.

Tās dalībvalstis, kuras izmantoja atkāpes un izņēmumus, vienprātīgi apgalvo, ka tie būtu jā saglabā un ka direktīvu attiecināšana uz jūrniecības nozari radīs ievērojamas papildu izmaksas. Minētās dalībvalstis nesniedz nekādas norādes par papildu izmaksu aprēķināšanu.

Neatkarīgu ekspertu atzinumi

Jūrniecības nodarbinātības un konkurētspējas darba grupa, kuru Eiropas Komisija izveidoja saistībā ar integrēto jūrniecības politiku, sniedza ziņojumu 2011. gada jūlijā¹⁷. Saistībā ar jautājumu par jūrnieku izslēgšanu no dažām darba tiesību direktīvām, darba grupa atzina:

“Kopš noteikumu pieņemšanas ir notikušas būtiskas pārmaiņas, īpaši attiecībā uz komunikācijas tehnoloģijām, kuras informēšanas un uzklaušīšanas prasības patlaban padara daudz ērtāk izpildāmas. Atkāpju atcelšana vai tādu prasību piemērošana, kuras ir pielāgotas nodarbinātības jūrā īpašajiem apstākļiem, palīdzētu likvidēt uzskatu, ka Eiropas Savienības darba tiesību aktos jūrnieki ir mazāk labi aizsargāti, salīdzinot ar citiem darba ņēmējiem, kas varētu būt viens no faktoriem, kāpēc trūkst intereses par karjeru jūrniecības nozarē.”

Komisija publicēja konkursa uzaicinājumu pētījumam, kura mērķis bija palīdzēt sagatavot ietekmes novērtējumu par spēkā esošo atkāpju, ar ko jūrā strādājošos darba

¹⁶ AT, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, LT, LV, MT, PL, PT, RO, SE, SI un UK.
¹⁷ <http://ec.europa.eu/transport/modes/maritime/seafarers/doc/2011-06-09-tfimec.pdf>.

ņēmējus izslēdz no ES daba tiesību aktu darbības jomas, iespējamo pārskatīšanu. Pētījumu veica konsorcijs *MRAG Limited* vadībā. Galīgais ziņojums¹⁸ tika sniegts 2010. gada decembrī.

2.2. Ietekmes novērtējumi

Pēc diskusijām un apspriedēm ar ieinteresētajām personām ietekmes novērtējumam tika izvirzīti šādi politikas risinājumi.

Politikas risinājums Nr. 1 – nav rīcības ES līmenī

Šis politikas risinājums paredzētu, ka ES nepiedāvā jaunas iniciatīvas (lēģislatīvas vai nelēģislatīvas). Esošās direktīvas paliktu spēkā to līdzšinējā redakcijā.

Tendences liecina, ka Eiropas jūrnieku skaits visticamāk samazinātos arī turpmāk un arvien vairāk darbvietu uz Eiropas kuģiem aizpildītu personāls no trešajām valstīm.

Politikas risinājums Nr. 2 – atkāpe ar nosacījumu, ka tiek garantēts līdzvērtīgs aizsardzības līmenis

Šis risinājums paredzētu brīvi interpretējamās atkāpes aizstāt ar noteikumiem, kas ļauj dalībvalstīm attiecībā uz jūrniekiem atkāpties no direktīvas prasībām ar nosacījumu, ka tiek nodrošināts direktīvās paredzētajam līdzvērtīgs aizsardzības līmenis un ka darbinieki, uz kuriem tas attiecas, šīs tiesības uz aizsardzību efektīvi izmanto.

Šis risinājums ļautu tiesisko regulējumu pielāgot jūrniecības nozares īpatnībām, proti, tam, ka darbinieki ļoti ilgus laikposmus ir attālināti no uzņēmuma galvenās mītnes, vienlaikus dalībvalstīm tomēr būtu jānodrošina aizsardzība pēc būtības vai pat tās īstenošanas praktiskie apsvērumi.

Politikas risinājums Nr. 3 – atkāpju atcelšana visās direktīvās

Šis risinājums būtu balstīts uz pieņēmumu, ka sākotnēji visas direktīvas bija paredzēts attiecināt uz visām darbības nozarēm un ka jūrnieku izslēgšana bija nepamatota.

Politikas risinājums Nr. 4 – noteikumu pielāgošana nozares īpatnībām

Šis risinājums paredzētu pieņemt būtiskas normas, kuru mērķis ir pielāgot tiesību aktu tekstus jūrniecības nozares īpatnībām. Piemēram, kuģu pirkšana un pārdošana ir ierasta prakse jūrniecības nozarē. Šajā tirgū, kur valda ļoti liela konkurence, normu noteikšanai nevajadzētu radīt neizdevīgus konkurences apstākļus ES reģistrētiem kuģu pārdevējiem.

Atkarībā no konkrētās direktīvas varētu būt nepieciešams ieviest īpašus noteikumus, piemēram, attiecībā uz atbilstību darba ņēmēju pārstāvja statusam vai vispārīgo noteikumu piemērošanu kuģa pārdošanas gadījumā.

¹⁸

MRAG, priekšizpēte ietekmes novērtējumam par spēkā esošo atkāpju, ar ko jūrā strādājošos darba ņēmējus izslēdz no ES sociālo tiesību aktu darbības jomas, iespējamo pārskatīšanu, 2010. gada decembris.

Politikas risinājumu piemērotības vērtēšana katrai direktīvai tika veikta atsevišķi, jo labākais risinājums attiecībā uz dažādām direktīvām varēja atšķirties. Proti, saistībā ar šo iniciatīvu ieteicamais risinājums būtu četru dažādu politikas risinājumu kombinācija atkarībā no katras konkrētās direktīvas:

- attiecībā uz Darba devēja maksātnespējas direktīvu – politikas risinājums Nr. 3 (atkāpju atcelšana);
- attiecībā uz Direktīvu par Eiropas uzņēmumu padomi – politikas risinājums Nr. 3 (atkāpju atcelšana);
- attiecībā uz Informēšanas un uzklausišanas direktīvu – politikas risinājums Nr. 2 (līdzvērtīgs aizsardzības līmenis);
- attiecībā uz Kolektīvās atlaišanas direktīvu – politikas risinājums Nr. 4 (īpaši noteikumi);
- attiecībā uz Uzņēmumu īpašnieka maiņas direktīvu – politikas risinājums Nr. 4 (īpaši noteikumi);
- attiecībā uz Darba ņēmēju norīkošanas direktīvu – politikas risinājums nr. 1 (atturēšanās no rīcības).

Attiecībā uz politikas risinājumu piemērotības vērtēšanu šis priekšlikums ir saskaņā ar ietekmes novērtējuma ziņojuma secinājumiem.

Šai iniciatīvai ir minimāla ietekme uz MVU, jo īpaši mazajiem un mikrouzņēmumiem, tāpēc ka lielākā daļa direktīvu jau patlaban neattiecas uz mazajiem un mikrouzņēmumiem.

3. PRIEKŠLIKUMA JURIDISKIE ASPEKTI

Šis priekšlikums paredz veikt grozījumus piecās spēkā esošās direktīvās. Konkrētāk, tajā atzītas jūrā strādājošu darba ņēmēju beznosacījumu tiesības uz informēšanu un uzklausišanu visās direktīvās, kuras līdz šim paredzēja atkāpes un izņēmumus no šīm tiesībām (Direktīva par Eiropas uzņēmumu padomi, Informēšanas un uzklausišanas direktīva, Kolektīvās atlaišanas direktīva, Uzņēmumu īpašnieka maiņas direktīva).

Darba ņēmēju informēšanas un uzklausišanas procedūras sekmē korporatīvās pārvaldības uzlabošanu un samazina pēkšņas restrukturizācijas negatīvās sekas. Informācijas par uzņēmuma stratēģiju un konkrētu lēmumu loģiskā pamatojuma labāka komunikācija darba ņēmējiem ir pozitīvs ieguvums uzņēmumiem, jo īpaši šajos pārmaiņu apstākļos, un tā nerada būtiskas izmaksas darba devējam.

Nemot vērā nozares īpatnības, priekšlikumā ir atzītas arī citas tiesības (dažos īpašos gadījumos paredzēts atcelt Kolektīvās atlaišanas direktīvā paredzētos “risinājuma meklēšanas periodus” vai saistībā ar Uzņēmumu īpašnieka maiņas direktīvu paredzēts pārcelt darba līgumu/attiecības).

Nemot vērā grozījumu veidu, to nozarei raksturīgo dabu un procesuālā ekonomiskuma principu, grozījumus direktīvās ir ieteicams veikt ar vienu direktīvu.

Juridiskais pamats

Šis priekšlikums paredz veikt grozījumus piecās esošās direktīvās: Direktīvā 2008/94/EK, 2009/38/EK, 2002/14/EK, 98/59/EK un 2001/23/EK. Trīs no šīm direktīvām tika pieņemtas, kā juridisko pamatu izmantojot LESD 153. pantu (bijušo EKL 137. pantu), proti, Direktīva 2009/38/EK, 2002/14/EK un 2008/94/EK. Savukārt Direktīvas 98/59/EK un 2001/23/EK juridiskais pamats bija attiecīgi EKL 100. pants un EKL 94. pants, kas ir ekvivalenti pašreizējam LESD 115. pantam.

Neskatoties uz to, ka direktīvām, kurās paredzēts veikt grozījumus, ir atšķirīgs juridiskais pamats, un ņemot vērā to saturu, ir skaidrs, ka visu šo direktīvu uzdevums ir atbalstīt un papildināt dalībvalstu darbības LESD 153. panta 1. punktā minētajās jomās, palīdzot sasniegt Savienības sociālās politikas mērķus.

Tādējādi LESD 153. panta 2. punkts ir atbilstošs juridiskais pamats vienotam priekšlikumam, ar ko groza piecas iepriekšminētās direktīvas.

Subsidiaritāte un proporcionalitāte

Šis uzdevums attiecas uz piecu direktīvu pārskatīšanu. Šādu darbību iespējams veikt tikai ES līmenī, ar direktīvu vai vairākām direktīvām grozot esošos tiesību aktus.

Šī iniciatīva attiecas uz nozari, kurā valda spēcīga starptautiska konkurence un proporcionāli liela daļa darbaspēka ir no vienas dalībvalsts vai trešajām valstīm, bet tiek nodarbināta uz citas dalībvalsts kuģiem. Tādēļ izvēlētie politikas risinājumi tika rūpīgi apsvērti, izvērtējot to ietekmi uz nozari konkurētspējas un izmaksu kontekstā.

Ņemot vērā to, ka šā brīža juridiskā situācija rada pamatu nevienlīdzīgai attieksmei pret vienas kategorijas darba ņēmējiem dažādās dalībvalstīs atkarībā no tā, vai šīs dalībvalstis piemēro vai nepiemēro līdzšinējos tiesību aktos atļautos izņēmumus un atkāpes, ES iniciatīva nodrošinātu vienlīdzīgākus konkurences apstākļus vismaz attiecībā uz kuģiem, kas kuģo zem kādas dalībvalsts karoga.

Ierosinātajā risinājumā mēģināts izvairīties no pārmērīgi augstu izmaksu noteikšanas, un tas ir balstīts uz rūpīgu proporcionalitātes analīzi.

Juridiskā instrumenta izvēle

Izvēlētais juridiskais instruments ir direktīva. Citi instrumenti nebūtu piemēroti. Mērķis ir grozīt piecas spēkā esošas direktīvas, un tas ir izdarāms tikai ar direktīvu.

Priekšlikuma noteikumu sīks skaidrojums

Ar turpmāk aprakstītajiem noteikumiem īstenoto politikas risinājumu izvēle notika saskaņā ar secinājumiem ietekmes novērtējumā¹⁹, ko attiecībā uz katru no direktīvām veica Komisija (kā iepriekš aprakstīts 2.2. iedaļā).

¹⁹ Ietekmes novērtējuma ziņojums: SEC [...].

1. pants

Šis pants paredz svītrot Direktīvas 2008/94/EK 1. panta 3. punkta b) apakšpunktu. Tādējādi tiks apturēta iespēja no Darba devēja maksātnespējas direktīvas izslēgt zvejniekus, kuru atlīdzību nosaka nozvejas apjoms.

2. pants

Ar 2. pantu tiek atcelts Direktīvas 2009/38/EK 1. panta 7. punkts. Tādējādi uz tirdzniecības flotes kuģu apkalpes locekļiem attieksies Direktīva par Eiropas uzņēmumu padomi.

3. pants

Ar šo pantu groza Direktīvas 2002/14/EK 3. panta 3. punktu, lai precizētu, ka dalībvalstīm ir tiesības atkāpties no direktīvas vispārīgajiem noteikumiem vienīgi tad, ja tiek nodrošināts līdzvērtīgs aizsardzības līmenis un ja darbinieki, uz kuriem tas attiecas, šīs tiesības uz aizsardzību efektīvi izmanto.

4. pants

Šis pants paredz četrus grozījumus Direktīvā 98/59/EK.

Ar pirmo grozījumu iekļauj termina “īpašumtiesību nodošana” definīciju, atsaucoties uz Direktīvu 2001/23/EK.

Ar otro grozījumu svītrot 1. panta 2. punkta c) apakšpunktu, tādējādi iekļaujot jūras kuģu apkalpes locekļus Kolektīvās atlaišanas direktīvas darbības jomā.

Ar trešo grozījumu precizē, ka direktīvas 3. panta 1. punktā paredzētais paziņojums vienmēr būtu jāsniedz tās valsts kompetentajai iestādei, zem kuras karoga kuģo attiecīgais kuģis. Šis skaidrojums ir vajadzīgs, jo potenciāli var līdzāspastāvēt darba līgumi, kas noslēgti saskaņā ar dažādu valstu tiesību aktiem.

Ar ceturto grozījumu iekļauj jaunu noteikumu, kas paredz, ka dalībvalstis var piešķirt kompetentajai valsts iestādei tiesības daļēji vai pilnībā atkāpties no noteikumiem par “risinājuma meklēšanas periodu”, ja plānotā kolektīvā atlaišana notiek īpašumtiesību nodošanas rezultātā un ja nodošanas objekts ir tikai viens vai vairāki kuģi vai ja darba devējs ekspluatē tikai vienu kuģi. Ja dalībvalstis vēlas izmantot šo atkāpi, tām, transponējot šo noteikumu valsts tiesību aktos, ir jāapspriežas ar sociālajiem partneriem. Šajā grozījumā ir ņemtas vērā jūrniecības nozares īpatnības. Piemērojot “risinājuma meklēšanas periodu” kuģu pirkšanas un pārdošanas tirgū, kurā valda liela konkurence, tiktu radīti neizdevīgi konkurences apstākļi ES pārdevējiem. Turklāt tas paredz risku mazinošus pasākumus uzņēmumiem, kuri ekspluatē tikai vienu kuģi.

Jāuzsver, ka gadījumā, kad pārdošanas objekts ir tikai viens vai vairāki kuģi vai ja darba devējs ekspluatē tikai vienu kuģi, joprojām ir spēkā 2. pantā noteiktais informēšanas un uzklaušanās pienākums.

Visos pārējos gadījumos, kad ir plānota apkalpes locekļu kolektīvā atlaišana, direktīva ir pilnībā piemērojama.

5. pants

Tiek atcelts Direktīvas 2001/23/EK 1. panta 3. punkts. Direktīva ir pilnībā piemērojama attiecībā uz jūras kuģiem, kas reģistrēti dalībvalstī un/vai kuģo zem tās karoga, neatkarīgi no tā, kur tie atrodas. Tomēr, ņemot vērā jūrniecības nozares īpatnības, dalībvalstis pēc apspriešanās ar sociālajiem partneriem var atkāpties no direktīvas II nodaļas noteikumiem, ja īpašumtiesību nodošanas objekts ir tikai viens vai vairāki jūras kuģi vai ja uzņēmums vai uzņēmēj sabiedrība, kura īpašumtiesības tiek nodotas, ekspluatē tikai vienu jūras kuģi. Tāpēc gadījumā, ja īpašumtiesību nodošana attiecas tikai uz kuģiem vai ja uzņēmums ekspluatē tikai vienu kuģi, piemēro vismaz tos direktīvas noteikumus, kas attiecas uz informēšanu un uzklauššanu.

Direktīvas darbības joma pilnībā attiecas uz kuģiem, ja tos var uzskatīt par daļu no aktīviem, kas ir īpašumtiesību nodošanas objekts.

6. pants

6. pants ietver noteikumu stingrības nemazināšanas klauzulu. Tā mērķis ir saglabāt priekšlikuma darbības jomā esošās darba ņēmēju tiesības, kuras dalībvalstis ir atzinušas pirms priekšlikuma stāšanās spēkā.

7. pants

7. pants ietver pārskatīšanas klauzulu. Pārskatīšanas mērķis ir pārraudzīt direktīvas 4. un 5. panta īstenošanu un piemērošanu dalībvalstīs, jo īpaši attiecībā uz diviem jautājumiem: kuģu pārreģistrāciju un ES jūrnieku nodarbinātības līmeni.

8. pants

Lai ņemtu vērā tādas atšķirības starp dalībvalstīm, kas pastāv attiecībā uz jūrniecības nozares īpatnībām un to, ciktāl valstu tiesību aktus darba tiesību jomā piemēro jūrniekiem, 8. pantā ir paredzēts piecu gadu pārejas periods.

9. un 10. pants

Šajos pantos iekļauti standarta noteikumi par stāšanos spēkā un direktīvas adresātiem.

4. IETEKME UZ BUDŽETU

Priekšlikums neietekmē Savienības budžetu.

5. PAPILDU INFORMĀCIJA

ATBILSTĪBAS TABULA

Dalībvalstīm ir pienākums paziņot Komisijai par valsts noteikumiem, ar ko transponē direktīvu, bet tām nav jāiesniedz atbilstības tabula.

EIROPAS EKONOMIKAS ZONA

Ierosinātais tiesību akts attiecas uz EEZ jautājumu, tāpēc tas jāattiecina uz Eiropas Ekonomikas zonu.

Priekšlikums

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA

par jūrniekiem, ar kuru groza Direktīvu 2008/94/EK, 2009/38/EK, 2002/14/EK, 98/59/EK un 2001/23/EK

(Dokuments attiecas uz EEZ)

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 153. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

pēc leģislatīvā akta projekta nosūtīšanas valstu parlamentiem,

ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu²⁰,

ņemot vērā Reģionu komitejas atzinumu²¹,

saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru,

tā kā:

- (1) Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 153. pants paredz, ka Eiropas Parlaments un Padome saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru ar direktīvām var noteikt minimālās prasības, kas pakāpeniski jāievieš un kuru mērķis ir uzlabot darba apstākļus, darba ņēmēju aizsardzību darba līguma izbeigšanas gadījumā, sekmēt darba ņēmēju informēšanu un apspriešanos ar tiem un uzlabot darba vidi nolūkā aizsargāt darba ņēmēju veselību un drošību. Jāizvairās ar šādām direktīvām uzlikt administratīvus, finansiālus un juridiskus ierobežojumus, kas traucētu veidoties un attīstīties mazajiem un vidējiem uzņēmumiem.
- (2) Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 22. oktobra Direktīva 2008/94/EK par darba ņēmēju aizsardzību to darba devēja maksātnespējas gadījumā²², Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 6. maija Direktīva 2009/38/EK par to, kā izveidot Eiropas Uzņēmumu padomi vai procedūru darbinieku informēšanai un uzklaušīšanai Kopienas mēroga uzņēmumos un Kopienas mēroga uzņēmumu grupās²³, Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 11. marta Direktīva 2002/14/EK, ar ko izveido

²⁰ OV C [...], [...], [...]. lpp.

²¹ OV C [...], [...], [...]. lpp.

²² OV L 283, 28.10.2008., 36. lpp.

²³ OV L 122, 16.5.2009., 28. lpp.

vispārēju sistēmu darbinieku informēšanai un uzklausišanai Eiropas Kopienā²⁴, Padomes 1998. gada 20. jūlija Direktīva 98/59/EK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz kolektīvo atlaišanu²⁵ un Padomes 2001. gada 12. marta Direktīva 2001/23/EK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz darbinieku tiesību aizsardzību uzņēmumu, uzņēmēj sabiedrību vai uzņēmumu vai uzņēmēj sabiedrību daļu īpašnieka maiņas gadījumā²⁶ vai nu izslēdz jūrā strādājošos darba ņēmējus no to darbības jomas, vai dod tiesības dalībvalstīm izslēgt minētos darba ņēmējus no to darbības jomas.

- (3) Ciktāl minēto atkāpju esība un/vai iespēja tādas noteikt nav objektīvi pamatota, tās būtu jāatceļ.
- (4) Šajā direktīvā ir ievērotas Eiropas Savienības Pamattiesību hartā noteiktās pamattiesības un tajā atzītie principi, uz ko ir atsauce Līguma par Eiropas Savienību 6. pantā, jo īpaši tiesības uz informāciju un konsultācijām uzņēmumā (27. pants) un tiesības uz godīgiem un taisnīgiem darba apstākļiem (31. pants). Šī direktīva jāīsteno saskaņā ar minētajām tiesībām un principiem. Tomēr minēto atkāpju esība un/vai iespēja tādas noteikt var liegt vai ierobežot jūrā strādājošo darba ņēmēju iespējas pilnībā izmantot tiesības tikt informētiem un uzklausi tiem un tiesības uz veselībai nekaitīgiem, drošiem un cilvēka cieņai atbilstīgiem darba apstākļiem, kuras abas ir atzītas Eiropas Savienības Pamattiesību hartā.
- (5) Šā brīža juridiskā situācija rada pamatu nevienlīdzīgai attieksmei pret vienas kategorijas darba ņēmējiem dažādās dalībvalstīs atkarībā no tā, vai valsts piemēro vai nepiemēro līdzšinējos tiesību aktos atļautos izņēmumus un atkāpes. Ievērojams skaits dalībvalstu atkāpes ir izmantojušas ierobežotā apmērā.
- (6) Komisija 2007. gada 10. oktobrī nāca klajā ar redzējumu par integrētu Eiropas Savienības jūrniecības politiku ("Zilo grāmatu")²⁷. Šajā redzējumā atzīts, ka visi ar Eiropas okeāniem un jūrām saistītie jautājumi ir savstarpēji saistīti un ka dažādu jūrniecības jomu politika jāizstrādā saskaņoti, ja gribam sasniegt vēlamos rezultātus.
- (7) "Zilajā grāmatā"²⁸ tika uzsvērtā nepieciešamība radīt Eiropas iedzīvotājiem vairāk kvalitatīvu darbvietu jūrniecības nozarē un tas, cik svarīgi ir uzlabot darba apstākļus uz kuģiem.
- (8) Saskaņā ar LESD 154. panta 2. punktu Komisija Eiropas līmenī ir apspriedusies ar sociālajiem partneriem par Savienības rīcības iespējamo ievirzi šajā jomā.
- (9) Ņemot vērā tehnoloģisko attīstību pēdējo gadu laikā, jo īpaši komunikāciju tehnoloģiju jomā, būtu jāatjaunina prasības par informāciju un konsultācijām.
- (10) Būtu jāievēro jūrnieku tiesības, kas ietvertas šajā direktīvā un ko dalībvalstis atzinušas ar valstu tiesību aktiem, ar kuriem īsteno Direktīvu 2008/94/EK, 2009/38/EK, 2002/14/EK, 98/59/EK un/vai 2001/23/EK.

²⁴ OV L 80, 23.3.2002., 29. lpp.

²⁵ OV L 225, 12.8.1998., 16. lpp.

²⁶ OV L 82, 22.3.2001., 16. lpp.

²⁷ COM(2007) 575, galīgā redakcija, 10.10.2007.

²⁸ COM(2007) 575, galīgā redakcija, 10.10.2007.

- (11) Šī direktīva sekmē LESD 151. pantā noteikto mērķu sasniegšanu.
- (12) Tādēļ būtu lietderīgi grozīt direktīvas par darba tiesībām, kuras izslēdz jūrniekus no to darbības jomas vai atļauj izmantot atkāpes, kuras nav objektīvi pamatotas.
- (13) Ņemot vērā, ka šīs direktīvas mērķi nevar pietiekami labi sasniegt atsevišķās dalībvalstīs un to, ka minētās direktīvas mēroga un iedarbības dēļ šo mērķi var labāk sasniegt Savienības līmenī, Savienība var pieņemt pasākumus saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 5. pantā noteikto subsidiaritātes principu. Saskaņā ar minētajā pantā noteikto proporcionalitātes principu šajā direktīvā ir paredzēti vienīgi tie pasākumi, kas vajadzīgi šā mērķa sasniegšanai,

IR PIEŅĒMUŠI ŠO DIREKTĪVU.

1. pants

Direktīvas 2008/94/EK grozījums

Direktīvas 1. panta 3. punktu aizstāj ar šādu:

“3. Ja šāds noteikums jau ir spēkā dalībvalstu tiesību aktos, tās var turpināt izslēgt no šīs direktīvas darbības jomas mājkalpotājus, ko nodarbina fiziska persona.”.

2. pants

Direktīvas 2009/38/EK grozījums

Direktīvu 2009/38/EK groza šādi:

direktīvas 1. panta 7. punktu svītro.

3. pants

Direktīvas 2002/14/EK grozījumi

Direktīvu 2002/14/EK groza šādi:

Direktīvas 3. panta 3. punktu aizstāj ar šādu:

“3. Dalībvalstis var atkāpties no šīs direktīvas, paredzot īpašus noteikumus, kas piemērojami tāljūras kuģu apkalpēm, ar nosacījumu, ka šādi īpašie noteikumi garantē līdzvērtīgu aizsardzības līmeni attiecībā uz tiesībām tikt informētiem un uzklausi tiem un ka attiecīgie darbinieki šīs tiesības efektīvi izmanto.”.

4. pants

Direktīvas 98/59/EK grozījumi

Direktīvu 98/59/EK groza šādi:

(1) direktīvas 1. pantu groza šādi:

(a) 1. punktam pievieno šādu c) apakšpunktu:

“c) “īpašumtiesību nodošana” tiek interpretēta Direktīvas 2001/23/EK izpratnē.”;

(b) 1. panta 2. punkta c) apakšpunktu svīturo;

(2) direktīvas 3. panta 1. punktā iekļauj jaunu otro daļu:

“Ja plānotā kolektīvā atlaišana attiecas uz jūras kuģa apkalpes locekļiem, paziņojums ir jāsniedz tās valsts kompetentajai iestādei, zem kuras karoga kuģo attiecīgais kuģis.”;

(3) direktīvas 4. pantam pievieno šādu 1.a punktu:

“1a. Ja plānotā kuģa apkalpes locekļu kolektīvā atlaišana notiek saistībā ar jūras kuģa īpašumtiesību nodošanu vai tās rezultātā, dalībvalstis pēc apspriešanās ar sociālajiem partneriem var piešķirt kompetentajai valsts iestādei tiesības daļēji vai pilnībā atkāpties no noteikumiem par 1. punktā paredzēto periodu šādos gadījumos:

(a) īpašumtiesību nodošanas objekts ir tikai viens vai vairāki jūras kuģi,

(b) darba devējs ekspluatē tikai vienu jūras kuģi.”

5. pants

Direktīvas 2001/23/EK grozījumi

Direktīvu 2001/23/EK groza šādi:

direktīvas 1. pantu groza šādi:

(1) tā 2. punktu aizstāj ar šādu:

“2. Neskarot 3. punktu, šo direktīvu piemēro, ja un ciktāl uzņēmums, uzņēmēj sabiedrība vai uzņēmuma vai uzņēmēj sabiedrības daļa, kura īpašumtiesības tiek nodotas, atrodas Līguma darbības teritorijā.”;

(2) tā 3. punktu aizstāj ar šādu:

“3. Šī direktīva attiecas uz tāda jūras kuģa īpašumtiesību nodošanu, kas reģistrēts dalībvalstī un/vai kuģo zem tās karoga un ko šīs direktīvas izpratnē uzskata par uzņēmumu, uzņēmēj sabiedrību vai uzņēmuma vai uzņēmēj sabiedrības daļu, pat tad, ja tas neatrodas Līguma darbības teritorijā.”;

(3) tam pievieno šādu 4. punktu:

“4. Dalībvalstis pēc apspriešanās ar sociālajiem partneriem var noteikt, ka šīs direktīvas II nodaļu nepiemēro šādos gadījumos:

(a) īpašumtiesību nodošanas objekts ir tikai viens vai vairāki jūras kuģi,

(b) uzņēmums vai uzņēmēj sabiedrība, kura īpašumtiesības tiek nodotas, ekspluatē tikai vienu jūras kuģi.”

6. pants

Šīs direktīvas īstenošana nekādos apstākļos nav iemesls, lai mazinātu šīs direktīvas darbības jomā ietverto personu vispārējo aizsardzības līmeni, ko dalībvalstis tām jau noteikušas Direktīvas 2008/94/EK, 2009/38/EK, 2002/14/EK, 98/59/EK un/vai 2001/23/EK darbības jomā.

7. pants

Komisija, apspriežoties ar dalībvalstīm un sociālajiem partneriem Savienības līmenī, ne vēlāk kā divus gadus pēc šīs direktīvas 8. pantā noteiktās dienas iesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojumu par šīs direktīvas 4. un 5. panta īstenošanu un piemērošanu.

8. pants

1. Dalībvalstīs stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai ne vēlāk kā piecus gadus pēc šīs direktīvas spēkā stāšanās dienas izpildītu šīs direktīvas prasības. Dalībvalstis tūlīt dara Komisijai zināmu minēto noteikumu tekstu.

Kad dalībvalstis pieņem normatīvos un administratīvos aktus, kas vajadzīgi, lai panāktu atbilstību šai direktīvai, tajos ietver atsauci uz šo direktīvu vai arī šādu atsauci pievieno to oficiālajai publikācijai. Dalībvalstis nosaka, kā izdarāma šāda atsaucē.

2. Dalībvalstis dara Komisijai zināmus savu tiesību aktu galvenos noteikumus, ko tās pieņem jomā, uz kuru attiecas šī direktīva.

9. pants

Šī direktīva stājas spēkā nākamajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

10. pants

Šī direktīva ir adresēta dalībvalstīm.

Briselē,

*Eiropas Parlamenta vārdā –
priekšsēdētājs*

*Padomes vārdā –
priekšsēdētājs*